

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld., 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Nepoklican zagovornik.

Akoravno smo doživeli že hude poskušnje politične modrosti g. kanonika Kluna, vendar skoro nismo verjeli svojim očem, prečitavši poročilo o državnozbornski seji z dne 7. t. m. — Slovenski poslanec čutil je čudno potrebo, uprav goreče zagovarjati nemško francosko-židovsko železniško družbo, ono železnico, kateri je par dni prej na istem mestu očital rojak in najožji politični prijatelj tega poslanca, da sistematično zatira slovensko trgovino in kateri se je že opetovano dokazalo, da istotako sistematično prezira tudi slovenski jezik. In mož, ki je imel to čudovito drznost, katera je nam pritirala v lice rdečico srami, ta mož bil je — prečastni gospod kanonik Klun.

Da bo škandaloznost njegovega postopanja očitna tudi onim našim čitateljem, kateri ne zasledujejo tako točno državnozbornskih debat, povedati nam je pred vsem sledeče: V seji z dne 2. t. m. govoril je o južni železnici zares temeljito g. poslanec Povše. Naglašal je v svojem govoru (kateri je „Slovenec“ priobčil v 53., 54. in 55 št.), da je tarifna politika južne železnice uprav pogubonosna za slovensko zemljo in zlasti za kranjsko deželo, da je zadnja posebno hudo prizadeta po južni železnici, da so bili brezuspešni vsi naporí naše trgovinske zbornice in deželnega odbora v svrhu odstranitve vsaj najhujših krivic, da je južna železnica uničila po mnogih krajih našo mlinsko obrt, da zatira naš izvoz, da je narodno blagostanje v naši deželi silno trpelo in še trpi po krutih tarifnih južne železnice, da naše pošteno ljudstvo obupuje in ne more drugače, kakor slabo soditi o krivičnem početju južne železnice itd. — Koncem svojega, kakor rečeno zares temeljitega in vseskozi opravičenega govora izjavil je g. Povše doslovno: Imel bi še marsikatero želje za opravičene pritožbe gledé jezikovnega uradovanja na južni železnici omeniti. Ker pa pride še drug čast. poslanec iz moje domovine k besedi, prepustim mu to nalogo. (Cf. „Slovenec“ št. 55.)

In ta čestiti drugi poslanec prišel je na vrsto, a drugače, nego je mislil morda g. Povše sam. Potem, ko je namreč protisemitski posl. Gessmann

očital upravi južne železnice stvari, kakeršne si je prav težko samo izmisliti in gledé katerih niti vladni zastopnik ni zamogel dati dovoljnega pojasnila, potem je jel govoriti g. kanonik Klun, kateri si, kakor je pri tej priliki dokazal, po vsej krivici prideva ime slovenskega poslanca. Le v uvodu in mimogrede omenil je, (vide celó poročilo „in usum Delphini“ sinočnega „Slovenca“, kateremu je poročevalec gosp. kanonik sam!), da imamo Slovenci gledé železnic tudi še nekaj jezikovnih in drugih pritožeb, v ostalem pa je bil njegov govor — servilen slavospev židovski južni železnici. Kdor ne veruje, naroči naj si kak Dunajski list z dne 8. t. m. ali pa stenografični zapisnik — nam se gabi, da bi v pošteno slovensko besedo prevajali kanonika Kluna najnovejši in najbujši škandal. Za vzgled naglašamo le, da gosp. Klun izvzemši frazo, da je tudi on za poddržavljenje južne železnice, niti z jedno besedo ni pritrđil vseskozi opravičenim pritožbam Povšetovim, katere so ga celó očividno zehirale. Julija ali avgusta meseca 1891. interpelirali so slovenski poslanci trgovinskega ministra zaradi opasnega in nezasišano zanemarjenega takozvanega Šlampetovega vijadukta pri Borovnici in tačas je vlada sama priznala, da je morala južna železnica v zadnjem času popraviti 440 za življenje popotnikov opasnih mostov. Konstatovale so se je po izvedencih, da so se izvršile te poprave vsaj po slovenski zemlji silno površno, a pretekli terek imel je slovenski poslanec Klun drznost trditi, da je južna železnica, kakor so mu zatrdili odlični inženjerji, jedna izmej najbolj solidno zgrajenih avstrijskih železnic, da bi bilo tako solidne zgradbe železi pri vseh železnicah, da on na mnogih svojih potovanjih o kakih pritožbah nikdar ničesar ni čul — skratka, da je južna železnica vzor železnice in da želé pritožitelji s svojimi pritožbami le kak avstrijski Panama ali pa vsaj Panamino. Dejal je, da se s tem le po nepotrebnem vznemirja potujoče občinstvo in trgovski svet in da so njega (Kluna!) izzvale pritožbe Gessmannove.

Tako Klun. Mi pred vsem ne uvidevamo, kako pride slovenski poslanec, kateri je molčal, dosledno molčal tedaj, ko je šlo za slovensko šolstvo in pravosodje, za težnje zatiranih koroških in primorskih Slovencev itd., mož, ki sploh dosledno molči, do

tega, da zastavi svojo besedo v korist židovski družbi, katera nam Slovincem še nikdar ni pokazala najmanjše blagonaklonjenosti, niti v materijalnem, niti v političnem pogledu? Naravnost škandalozno pa je to, da je poslanec Klun s svojim slavospevom implicite desavouiral vse opravičene pritožbe svojega najožjega političnega prijatelja in slovenskega rojaka Povšeta, da je blamiral njega, ki je prorokoval, da bo njegov tovariš govoril o naših jezikovnih pritožbah zoper južno železnico. Malo laskavo je, ako na pr. „Deutsches Volksblatt“ piše, da je gosp. kanonik Klun v svaštvu z ravnateljem južne železnice Schüllerjem, da so bili ogorčeni vsled Klunove drznosti celo nemški konservativci in še manj laskava je za govornika pohvala židovsko-liberalnih poslancev in listov, katero je žel za svoj žalostni govor. O Panami in Panamini bil bi vsaj pri tej priliki pač bolje molčal vsled napadov na južno železnico izzvani (sic!) gospod kanonik.

Naša sodba o takem slovenskem državnem poslancu je gotova in mi le še čestitamo katoliško-političnemu društvu na takem predsedniku. Volilci g. Kluna pa mu bodo menda že pri prihodnji volitvi dokazali, da narod slovenski stavlja drugačne zahteve do svojih zastopnikov, seveda le do svojih

Državni zbor.

Na Dunaji, 9. marca.

V današnji seji odgovarjala sta protisemiti dr. Gessmann in posl. Jax na posl. Kluna zadnji nepotrební govor in gospoda kanonika dobro oklestila, prav kakor je zaslužil. Gosp. Klun jo je zopet jedenkrat zavozil in se korenito blamiral — to je faktum, a dr. Gessmann očital je Klunu še več in tega očitanja se mora gospod poslanec oprati, ako mu je sploh kaj za javno, zanj malo laskavo mnenje.

Začetkom seje predložil grof Taaffe neke zakonske načrte, potem pa nadaljuje zbornica razpravo o državnih železnicah.

Generalni govornik contra posl. Jax prizna, da je odločen privrženec ideje, naj vse železnice prevzame država, ker je državni železniški promet imel do sedaj izvrstne uspehe. Z zadoščenjem jemlje na znanje, da bo vlada skoro za milijon poboljšala

— Mirna in poštena duša, odgovori načelnik. Rodom je „z one strani“¹⁾, pa je ondu služil cesarja, dokler mu ni madjarski častnik opsoval rackega²⁾ Boga. Tima udari častnika s puškinim kopitom v prsa pa bóži v Srbijo!

Mračí se že, a „Kolo“ se čimdalje bolj naidušeno pleše. Tima ima tozluke³⁾ in jermene na opankih, prepletene kakor Živko. Zapleta noge in poskakuje.

Ljudje vrvé, se prerivajo in kričé. Praši se, da bi se človek skoraj zadavil. Pečenka se cre, puške pokajo, kupice se razbivajo, meh piska, kolači dišé, a vinjeni Živko hvali pod šatorom svojega zeta:

— Ta vrag bi Vam mogel prijeti za golo sabljo! . . . Mati ga še ni rodila, kateri bi se ga usodil prijeti za kosti. Kaj bi govoril . . . to se ve . . . pravi Srbín . . . to se ve . . .

¹⁾ Z one strani Dunava.

Prel. prip.

²⁾ Rac, -a, adj. racki, -a, -o; psovka, s katero nazivajo Madjari Srbe.

Prel. prip.

³⁾ Tozluke so suknene nogovice z gombi brez stopal. Zovó se tudi dokolenice (gamaše).

Prel. prip.

LISTEK.

O pravem času hajduki!

(Srbski spisal L. K. Lazarević. Prevel J. P. Planinski.)

(Konec.)

— Tima, brate . . . nikari se srditi. Hvala ti kakor bratu! Jaz . . . veš . . . ne bodi . . .

Solze mu zalijó oči:

— Zares . . . Ako ti drago, da se pobrativa . . . in . . . da se poljubiva!

Tima ne odgovori ničesa, samo obriše si s srajčinim rokavom usta in se poljubita.

Vsi prihité, da hvalijo Timo in da se mu divijo, Živko pa razkopava žerjavico, da zastre Timo s pepelom rano na glavi.

— E, sedaj pa, da nas pogostiš, Tima, pravi pisar. Sedaj dobiš tistih dvesto zlatov, ker si ujel Nikodija.

Timo kakor bi nekaj zbadlo, ko to sliši. Hitro pogleda po Staniji, zardi do ušes in se tako zmede, da hiti naravnost k dverim, da pobegne.

— Stoj! Kam misliš? zavpije Živko, kateri je

doslej razbrskaval žerjavico in ni čul pisarjevih besedij. Mari misliš, da pojdeš tako iz moje hiše?

Svita se že. Hajduke še čvrsteje zvezó in odvedó v zapor. Rakija se obilno pije, a Živko in Tima sta se razgrela pa se neprenehoma objemata.

— Poznal sem te jaz, brate, tebe . . . poznal! . . . Ne veš ti! . . . Ali si močan, vrag te vzemi, kakor zemlja!

A Stanija?

Kakor dete, kadar se zjoče za igračo, pa jo potem dobi. Obrazi so zardeli, vlažni so kakor breskva, kadar rosa pade nanjo, oči se svetijo in se kar oblizujejo.

Na véliko Gospojnico sem videl na sejmu Timo z Živkom in Stanijo z materjo. Stanija je imela končó na glavi. Čul sem, kako je Tima nazival Živkovo mater „nena“¹⁾!

Snidem se z občinskim načelnikom. Spomnim se in ga vprašam:

— Čuj vendar: kdo je ta Tima in kakšen človek je to?

¹⁾ Nena = mati.

Prel. prip.

dobodke nižjih železniških uradnikov in konduktorjev. Osební tarifi so dosti previsoki, zlasti za siromašne potnike. Škoda je, da vlada ni porabila ugodnega trenutka ter poddržala severno železnico; gledé južne železnice se sklicuje govornik na specificirane pritožbe dr. Gessmanna čudeč se, kako pride Klun do tega, da zagovarja južno železnico. Brez dokazov ni smetitega, kar navaja kakov poslanec, imenovati „bajke o razbojnikih“. Sploh je jako čudno, da se usiljuje Klun kot zagovornik južne železnice in da ni tega prepustil poslancu, kateri je podpredsednik upravnemu odboru južne železnice. Beseda „panamino“ je za južno železnico deloma upravičena, ker je vsa zgodovina te železnice res nekaj „panamino“. Ako pravi Klun, da so zgradbe pri južni železnici v dobrem stanu, opomniti ga je, da, v kolikor je to resnično, gre zasluga za to vladi. Bontoux je res v corps législatif izjavil, da je pri južni železnici vedno zastopal francoske interese. Govornik se bavi obširno z zgodovino južne železnice dokazujuč, da je upravni odbor napravil po nepotrebnem sila mnogo dolgov ter to progo finančno uničil tako, da se bo res odločiti za sekvestracijo. Govornik se potem bavi s transportnim davkom, z zgradbo lokalnih železnic in nasvetuje premembo obratnega reglementa.

Generalni govornik pro posl. Siegmund primerja budgetno debato dekletu, na čigar nedrija stakajo govorniki 27letne loterijske solze, državno-pravne in tudi krokodilske solze. Kar se je navedlo slabega, ni vse do pičice resnično. Pri železnicah je dosti premalo vozov, to je čuten nedostatek. Govori se, da misli vlada sedanji tarif povišati. Temu se je v interesu siromašnega prebivalstva odločno protiviti. Vlaki vozijo sploh prepočasno, kar bi bilo v slučaju obče mobilizacije jako škodljivo, kakor je to pripoznal vojak strokovnjak. Čudno je to, da pri državnih železnicah nimajo vodstva v rokah tehniki, ampak juristi, akoprav so naši tehniki že večkrat dokazali, da stojé na vrhuncu svoje stroke. Tehniki so torej za upravo gotovo bolj sposobni, kakor juristi. Imena Carnot, Freycinet itd. kažejo, kake sposobnosti imajo tehniki. Govornik nasvetuje resolucijo, s katero se pozivlje vlada, naj slugam in uradnikom pri državnih železnicah čim prej zboljša materijelno stanje ter se bavi potem obširno z zgradbo posamičnih lokalnih železnic.

Posl. dr. Gessmann zavrača od Kluna rabljeni izraz „bajke o razbojnikih“, povdarja, da je navel samo fakta, kakor jih je izvedel od visoko stoječih oseb in tudi od poslancev. Sekcijski načelnik Wittek je sam v svojem govoru posamne naredbe ali posredno ali neposredno potrdil. Klun je trdil, da materijal za pritožbe zoper južno železnico ni avtentičen, kar pa ni res, kajti materijal so zbrali dobro informirani ljudje. Da obrat res ni tako izvrsten, kakor je trdil Klun, o tem se lahko vsakdo prepriča. Potniki tožijo pogostoma, da je vožnja na progi Bruck-Gradec-Št. Peter jako nevarna. Proga je slaba. Dvorni svètnik Claudy vržen je bil šele pred kratkim na tej progi v spalnem kupeju iz postelje. Ako je železniško osobje marljivo, ni to zasluga vodstva, katero daje samo slab vzgled. Parlamentarne razprave o razmerah pri južni železnici ne bodo disciplini nič škodovale, dosti več bi jej utegnili škodovati vedenje gospoda Oskarja Schüllerja, ki ima navado, da pravi pred osobjem o vladnem svètniku Pfeiferju: Za generalno direkcijo se menim toliko, kakor za lanski sneg. Razmere pri južni železnici so tako zanikerne, da je patrijotična dolžnost poslancev, razkriti jih brez ozirno. Klunovo očitjanje, da išče govornik nekaj panamino, je podlo sumničenje. Ako hoče Klun na vsak način uplesti osobne reči v to vprašanje, potem se da reči: Poslanec Klun bi bil moral z ozirom na svoje osebné zveze s tistim, okolo katerega se vsa debata suče, govoriti v drugem tonu in z največjo reservo! (Viharno odobravanje mej protisemitu, nemškimi konservativci in nacionalci.) Sekcijskemu načelniku Witteku menda ni znano, v kaki nevarnosti je bil dné 26. ali 27. decembra 1889. l. dvorni vlak, s katerim se je vozil cesar, na progi Zidani most-Ljubljana. Že to, da sekcijski načelnik Wittek tega ne vé, je dokaz, da uprava južne železnice slepi državna oblastva. Govornik navaja še celo vrsto faktičnih dogodkov in zavrača

h koncu tudi neke trditve Bilinskega gledé državnih železnic.

Posl. Klun pravi, da ne bo stvarao odgovarjal, ker se o navedenih faktah že vrši preiskava, potem pa pripoveduje obširno, da Oskar Schüller ni Frascoz, ampak Prus, ki je služil v bavarski vojski ter konča z zatrdilom, da bi se on sramoval (!) vzprejemati informacije od takih ljudij, kakor Gessmann. (Splošno zasmehovanje.)

Posl. dr. Gessmann omeni, da je Oskar Schüller šele leto dnij avstrijski državljan, da je pa že prej poznal najvažnejše vojaške tajnosti.

Poročevalec dr. Russ odobrava, da predsednik državnih železnic Bilinski ne mara nič vedeti o nadaljnji decentralizaciji. Govorniku se vidi čudno, da v tako mali deželici, kakor je Koroška, se unemajo ljudje za dve različni progi, za železnico čez Ture in za železnico čez Ljubelj. Obe progi se gotovo ne bodeta gradili hkrati, brez dvoma pa je, da bi bila železnica čez Ljubelj dosti večje koristi, kakor železnica čez Ture. Govornik se bavi potem s podrobnostmi raznih nasvetov gledé novih železnic.

Po nekaterih stvarnih popravkih poslancev dr. Steinwender, dr. Russ in dr. Nitsche vzprejme zbornica proračunsko točko in nasvetovane resolucije ter začne razpravo o proračunu poljedelskega ministerstva.

Posl. Posch se bavi s slabimi razmerami kmetijskega prebivalstva in očita poljedelskemu ministerstvu ne samo, da ne varuje kmetijskih interesov, ampak da deluje kar naravnost zoper te interese.

Posl. Ciani govori o razmerah vinačkov v Trentu, kakor so nastale vsled vinske klavzule in želi, naj se določijo premije za domače vinarstvo.

Posl. Tekly povdarja, da kmetijske zadeve spadajo pred deželne zbornice, da torej poljedelskega ministerstva niti treba ni.

Razprava se na to zaustavi. Prihoduja seja jutri.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 10. marca.

Češki ministri.

„Hlas Naroda“, navadno dobro informirano glasilo staročeške stranke, javlja, da je češki namestnik grof Thun imenovan češkim ministrom-rojakom. To vest beležimo z vsjo reservo.

Mladočehi in levčarji.

Te dni vršila se bo v državnem zboru generalna debata o finančnem zakonu. Kakor smo že javili, mislijo pri tej priliki Mladočehi in levčarji zopet razpravljati o pogojih porazumljenja. To proučeva v poljskih krogih, doslej najbolj nasprotnih Mladočehom, velik strah, kajti Poljaki uvidevajo, da bi izgubili odločilni vpliv v parlamentu, ako bi se porazumljenje posrečilo. „Dziennik Polski“ dokazuje na vse mogočne načine, da je tako porazumljenje nemogoče, ker so nasprotstva prevelika — a vzlic temu ne more prikriti bojazni, da se to na posled vendar posreči.

Južna železnica se opravičuje.

Rezka kritika razmer, vladajočih pri južni železnici, je dala generalni direkciji povod, da je poslala poslanski zbornici dopis, v katerem se skuša opravičiti. Predsedstvo zbornice je ta dopis težkim srcem odložilo, ker ga po opravičniku ni smeti čitati, a zato je skrbelo, da izvedo izvestni listi njega vsebino. Vzlic temu nihče ne veruje temu opravičevanju, ker ni podprto z dokazi.

Ogerska zbornica.

Debata o cerkvenopolitičnih vprašanjih traje še vedno in reči se sme, da jo vodijo liberalci jako srečno in uspešno. Zagovorniki civilnega zakona so pridobili močno zaslobo in izjavah naučnega ministra grofa Csakya; to je nasprotnike vladnega programa uničilo, ker je sedaj dokazano, kako dvomljivo ulogo so igrali nekateri škofje gledé naredb o krstnih maticah. Liberalci razširjajo ta govor po vsi deželi. Na podlagi te nove situacije smeti je pričakovati, da bo krona odobrila cerkvenopolitične zakone, ako se sklenejo.

Vnanje države.

Srbske volitve.

Včeraj so se vršile volitve v srbsko skupščino in ves svet je radoveden, kakov je bil izid. Doslej še ni nikakih poročil in skoro se je bati, da bodo govorila le bolj o izgredih, pobjah in malih bitkah, kakor o razmerju glasov. Položaj je v Srbiji tako kritičen, kakor že dolgo ni bil. Kakor smo že večkrat povdarjali, zmagala bo najbrž liberalna stranka, ker ima na porabo več vladni aparat, a s tem še ne bo končan domači razpor. Radikalci imajo v deželi močno zaslobo in veliko privržencev ter ne bodo zlepa odnehali. Ako jih pred leti ni mogel

ukrotiti Milan, jih tudi liberalci ne bodo mogli, škoda pa bo imela domovina.

Panamaska aféra.

Prvi dan obravnave potekel je brez pričakovanih senzacijnih razkritij, a vendar je potrdil mnenje, da bo izvedeti dokaj novih rečij. Zapaziti je namreč bilo, da glavni obtoženec, Charles de Lesseps, ne mara več nositi sam vsjo odgovornost, ampak da hoče zvaliti primerni del te odgovornosti na Freycineta, Floqueta in Clemenceau-a. Povedal ni drugega, kakor to, kar je že znano iz zapisnikov o zaslišanju, priobčenih v „Figaro“. V prvi pravdi radi prevare je bilo poznati, da hoče Lesseps rešiti nekatere visoko stoječe osebe, sedaj pa je to popolnoma opustil, najbrž, ker je bil pri prvi obravnavi obsojen na pet let zopora. Takrat je predsednik sodišču objubil zagovorniku, da bo Lesseps, če ne oprošten, pa jako neznan kaznovan, ako ne kompromitira odličnih oseb. Ker se to ni zgodilo, prišlo je do resnega konflikta mej predsednikom in zagovornikom. Vsekako je pričakovati, da ne bodeta Lesseps in njegov zagovornik izbirična v svojih sredstvih in da bodeta opustila vse ozire. — Iz Bukurešta dobila je policija jako mnogo različnih spisov, katere je tam ostavil Arton, a posebnega ni iz njih ničesar zaslediti.

Rumunska zbornica.

V rumunski zbornici bila je prevčerajšnjim znamenita debata, poslanec Falda je interpeliral vlado o smeri nje unanje politike, a le da je imel pretvezo, baviti se s krono. Očital je ministrom, da pri poroki prestolonaslednika v Sigmaringenu niso varovali ugleda države, potem pa izrekel sum, da bodo eventuelni otroci prestolonaslednika katoliške vere. To je tudi glavni vzrok, da rumunski narod ni s posebno prijaznimi čutili pozdravil ženitve prestolonaslednika. Vlada je slovesno izjavila, da bodo eventuelni otroci prestolonaslednika vzgojeni v pravoslavni veri in tako preprečila vsak konflikt.

Dopisi.

Mokronog, 8. marca. (Izv. dop.) (Na šé društveno življenje.) Običajno se domneva o kraju, čigar ime prihaja le redko kdaj na površje javnosti, da je Bogu za hrbtom ali pa vsaj njega bivalstvo brez naprednega duha. No, to domnevanje če biti le relativno upravičeno. Tudi o našem trgu in njega bivalstvu sodil bi vsakdo, ki ni imel prilike zadnji čas osebnó seznaniti se z njim, da mora biti v nekaki stagnaciji, ker se skoro nikdar nič o njem ne čuje, ko se vendar že o naprednem delovanju posameznih vasij naše širne domovine pogostoma čita v naših javnih listih. Toda ne sodite prehitro! Tudi naš trg, ležeč na vznožju prijaznega brda „Priče“, prevel je napredni duh časa. In cesar niso provzročile časovne potrebe, učinilo je požrtvovalno delovanje pravih rodoljubov!

Do leta 1883 ne vé zgodovina Dolenjske o našem trgu nič kaj posebnega. O narodnem delovanju niti govora ni. Stoprav z letom 1883 se je dogodil prevrat na boljše. Početkoma tega leta se je osnovalo gasilno društvo, ki je pa imelo do leta 1887 tuj, skremžen obraz, ter zadobilo prijazno lice šele leta 1887, ko je prevzel načelnštvo rodoljubni tržan g. Karol Šašelj in upeljal velevanje v domačem jeziku. Na jesen leta 1883 je prišel v naš trg za okrajnega sodnika toli prerano umri biser-rodoljub dr. Fran Skofič, ter plodonosno deloval do njegovega odhoda v jeseni leta 1886. On je osnoval na jesen leta 1885 z nekojimi rodoljubi podružnico prepotrebne družbe sv. Cirila in Metoda ter se je poleg tega trudil, da so se časih predstavljale tudi gledališke igre. Žal, da je po preteku še ne treh let zapustil naš kraj, kateri je z njim zelo mnogo izgubil. Prebivalstvo ga je ohranilo v najboljšem spominu. Od jeseni leta 1887 do pomladi leta 1892 se pa o kakem posebnem narodnem nastojanju sploš govoriti ne more. S pomladjo leta 1892 jelo se je pomlajati tudi tukajšnje društveno življenje in zopet je stopil v ospredje narodni živelj! Napočila je nova doba narodnemu delovanju z osnovanjem toli potrebnega bralnega društva. Da je bilo bralno društvo za naš trg in okolico potrebno, to kaže njega veselo, čvrsto napredovanje vkljub mnogim zaprekam, s katerimi se je že imelo boriti. Tudi z osnovanjem je bilo dovolj napora, akoravno je bilo zanimanje za društvo primeroma še precej obilo in živo. Da se je pa vse tako vrtlo izvršilo, je v prvi vrsti zasluga našega rodoljubnega g. notarja Hudovernika.

Bralno društvo je pričelo svoje delovanje s 1. decembrom lanskega leta brez kake posebne otvorilne svečanosti, ker ni bil v to primeren pozno-jesenski čas. Tekom svojega četrtletnega obstanka je priredilo četiri veselice, katere so se povsem nepričakovano dobro izvršile. Prva veselica je bila

18. decembra lanskega leta; druga veselica na novega leta večer; tretja veselica dne 22. januarja in četrta veselica na pustno nedeljo dne 12. febr. Udeležba je bila zelo živahna, osobito pri zadnji veselici, pri kateri je elegantna maskarada presenetila nade vseh nemaskovanih udeležencev! Omenjeno bodi še, da so se posameznih veselic udeleževali tudi okoličani; sosebno mnogo jih je pa prišlo k zadnji veselici! Tu si videl drage nam goste iz bližnje in daljne okolice, tako iz Šmarjete, Škocjana, Šent Jerneja in iz Sevnice! Da je bilo torej v tem kratkem času za naš trg dovolj veselic, lahko vsakdo uvidi, kdor pozna razmere na deželi. In poleg teh veselic je priredilo tudi naše vrlo ognjegasno društvo svojo vsakoletno Vodnikovo veselico, ki se je isto tako prav vrlo obnesla! Torej veselja je bilo nad vse dosti!

A naše bralno društvo pa deluje tudi na to, da zadovoljuje njegove veselice častite udeležence kolikor možno vsestranski! V to svrhu ima svoj moški pevski zbor in poleg tega tudi mešani pevski zbor. Sledaji šteje deset vrlih pevčev in jednako število pevcev! Petje vodi g. Josip Lozej.

Društveni odbor, v svesti si svoje naloge, deluje vsestransko na prosep društvenega življa in narodne probude. V to svrhu ima društvo že tudi svoj gledališki odsek, kateri nam bo še v letošnjem postu priredil gledališke predstave.

Pa tudi drugače skrbi odbor na moč, da imajo častiti društveniki vse udobnosti v prostorih bralnega društva. Bralna soba je zelo ukusno opremljena; osobito pa kar se tiče društvenih napisov in map za časopise, v kar sta pripomogla g. Josip Tekavčič in g. Eluard Bohinec, katerima bodi na tem mestu izražena srčna hvata za nju nesebični trud! Tudi je naše mlado društvo prejeto že lep dar. Gosp. J. Jerab, doma iz Vodal, župe Sv. Trojiške pri Mokronogu, zdaj slušatelj deželne kmetijske šole na Grmu pri Rudolfovem, je blagovolil darovati našemu bralnemu društvu 31 zvezkov Slovenske Talije, 13 izvodov poezij Zakrajška in 2 izvoda pesnij Gregorčiča! Za ta lepi dar izreka se gospodu darovatelju v imenu bralnega društva srčna zahvala!

V bralni sobi leži častitim društvenikom tudi lepo število časnikov na razpolaganje in sicer 18 slovenskih, 2 hrvatska in 4 nemški, na katere je deloma bralno društvo samo naročeno, deloma jih pa dobiva od častitih udov na razpolaganje. Bralno društvo se je upisalo udom pri Matici Slovenski, pri družbi Sv. Mohorja in pri podružnici družbe Sv. Cirila in Metoda za Mokronog in okolico. Pristopilo bode tudi še Dramatičnemu društvu in Glasbeni Matici. To bi bil površen obris dosedanega društvenega in narodnega delovanja v našem trgu i površen popis postanka bralnega društva in njegovega četrletnega delovanja.

Domače stvari.

(Osobne vesti.) Na Graškem vseučilišču bil je včeraj, dne 9. t. m., promoviran doktorjem prava g. Rupert Bežek, c. kr. notar v Žužemperku. Čestitamo!

(Slovensko gledališče.) Jutri, soboto, je šestindeseta slovenska predstava v deželni gledališči. Ulogo Jerice v „Teharskih plemičih“ poje, kakor smo že naznanili, gospd. Nigrinova. Nadejati se je, da bodo zadoje predstave letošnje sezone prav dobro obiskane.

(Prvi izlet „Slov. plan. društva“.) To nedeljo napravi „Slov. plan. društvo“ prvi svoj izlet na Šmarno Goro in v Medvode. Vse prijatelje tega društva preuljudno vabimo, naj se nam pridružijo, da dostojno krstimo najmlajše dete slovenske zavednosti sredi lepe gorenjske strani. Za prijetno zabavo bodo skrbeli tudi pevci. Odhod iz Ljubljane ali Šiške z opoludanskim vlakom. Odbor.

(Podraženje vožnih cen na državnih železnicah.) Svetu državnih železnic, ki bode imel svojo sesijo v spomladi, predložil se bode baje načrt generalnega vodstva, kako naj se poviša sedanjí pasni tarif. Vožnja bi se podražila vsled tega za 25%. Za kilometer bi se torej odslej plačevalo namestu 1 kr. v III. razredu 1¼ kr., v II. razr. 2½ kr. (namestu 2 kr.) in v I. razr. 3¼ kr. (namestu 3 kr.) Ta tarif je že zdaj veljaven na nekaterih železniških progah. Za to pa se bode od 200 kilometrov naprej računalo odslej po 25 kilometrov mestu dozdnjih 50 posamične pase. Name-ravano znižanje vožne cene pri brzovlakih se ni

vzelo v poštev in ostanejo torej te cene nespremenjene.

(Zdravstveno stanje.) V nekaterih občinah Postojnskega okraja je razširjena hripa in je zbolelo v kratkem 34 otrok in 4 odrasli; umrl je 1 otrok, ozdravelo pa jih je 21 in 3 odrasli, ostali so še bolni. Bolezen ima akutni značaj in traje po 8 dnij, a večinoma bolniki okrevajo v tem času. V Radovljiskem okraju zbolelo je v Ljubnem v poslednjem času 14 otrok za ošpicami. Šola se je torej zaprla do 13. t. m., da se bolezen ne širi naprej.

(Sumni psi.) Vedno še prihajajo z Dolenskega poročila o sumnih pseh. Tak pes se je klatil okolu Peščenika in ogrizel psa posestnika Frana Normalija, potem pa pobegnil proti Višnji Gori in napadel več ljudi, ne da bi jih bil ogrizel. Ko so ga od tam pregnali, vrnil se je na Peščenik in ogrizel v obraz in na nogi petletno hčerko čevljarja Turija, potem pa je napadel še jednega človeka. Konečno ubil je psa neki železniški delavec. Pri razparanju se je konštatoval sum stekline in zato se je odredilo vse potrebno v veterinaro-polijskem oziru. Ogrizeni otrok pa se je izročil zdravniku. — V Vihrah v Krškem okraju zbolel je pes posestnika Račiča. Sumnega psa so pobili in pri razparanju se je pokazalo, da je bil stekel. Pobili so deset družih psov, s katerimi je prišel v dotiko stekli pes in odredilo se je vse potrebno, da se prepreči daljnja nesreča.

(Roparski napad.) Na potu mej Lokavcem in Ajdovščino napadel je te dni neznan lopov nekega trgovca, kateri je imel pri sebi 1500 goldinarjev denarja. Napadalec je trgovca sunil z nožem, a ta se ga je srečno ubranil. Odločnost trgovčeva je preplašila napadalca, da jo je naglo odkuril. Orožniki zasledujejo lopova jako skrbno, a doslej brezuspešno.

(Čudna kazen.) V Zrečah na spodnjem Štajerskem sta delala mož in žena v gošči. Mož je na drevesu sekal veje, žena pa jih je vezala skup. Mej delom sta se nekaj sprla in mož zažene sekuro v ženo. Nje ni zadel, pač pa je padel sam z drevesa tako nesrečno, da se je ubil.

(Poboj.) Minulo nedeljo stekli so se viničarski fantje na državni cesti zunaj Maribora. Pri tepežu bila sta dva ubita, jeden s sekuro, drugi z vilami, katero orodje sta baje prinesla sama.

(„Tržaško podporno in bralno društvo“.) Imelo je v nedeljo svoj redni občni zbor, katerega se je udeležilo zadostno število članov. Po kratkem nagovoru predsednika g. Andr. Kalana prečitala sta se poročila tajnika g. Jos. Krmpotiča in blagajnika g. Ivana Preloga o društvenem delovanju. Važnejše podatke smo že prijaviili, ki smo govorili o letnem poročilu, ki se je tiskano razposlalo. Izrekla se je zahvala uredništvoma „Edinosti“ in „Slov. Naroda“ za brezplačno priobčevanje društvenih oznanil. Potem se je vršila volitev odbora soglasno. Predsednikom bil je zopet voljen g. Andr. Kalan. Društvo napredovalo je navzlic velikim stroškom in bode še bolj napredovalo, ako se vpišejo mnogi slovenski delavci v Trstu, ki dozdnaj niso v nobenem takem društvu, ali pa k večjem v kakem italijanskem.

(Nadebuden dečko.) V Tržaškem hotelu „Al buon Pastore“ zasledila je policija nadebudnega dečka, nekega dijaka iz Brzezanya v Gališki, starega šele 16 let. Fantič je v spremstvu svoje ljubice utekel z doma in v naglici vzal nekaj preveč denarja soboj. Ko so ga v Trstu, kamor ga pa ljubica ni spremila, preiskali, našli so pri njem še 676 gl.

(Slovenski klub na Dunaji) ima v soboto 11. sušca t. l. v restavraciji „zum alten Schottenthor“ I Schottengasse 7 v tej sezoni peti svoj večer. Na dnevnem redu je: 1.) Berilo slavnega našega pesnika, g. prof. Jos. Stritarja „Olga“ novela v verzih. 2.) Koncert na citrah znanega virtuoza in skladatelja g. Al. Vavpotiča. Začetek točno ob 8. uri zvečer. K temu večeru vabijo se na Dunaji živeči Slovenci!

(Komers v proslavo zjedinjenja hrvatske opozicije) bode, po pripravah soditi, sijajen. Vseučiliščniki, ki ga priredé skupaj z meščani, izjavljajo v „Obzoru“, da komersa ne priredé kot korporacija, nego v imenu svojih tovarišev, akademikov. S tem je tudi rešena zadeva prepovedi, katero smo omenili včeraj.

Popravek.

Sl. uredništvo „Slov. naroda“ v Ljubljani.

Z ozirom na § 19. tiskovnega zakona zahtevam, da glede na notico z naslovom „Konservativno obrtno društvo“, objavljeno v Vašem listu dne 7. marca t. l. natisnete sledeči popravek:

Nij res, da je g. Regali predlagal, naj se izroči mestnemu magistratu prošnja, da li-ta ukaže, da morajo odslej gostilničarji zapirati gostilne ob 11. uri, kavarnarji pa kavarne ob 12. uri ponoči.

Res pa je, da je pasar g. Ivan Kregar predlagal tako prošnjo, da naj zapirajo gostilničarji gostilne ob 12. uri, kavarnarji pa ob 1. uri, vendar to naj ne upliva na gostilničarje, kateri se s predčevanjem tujcev bavijo.

Tudi ni res, da bi take stvari ne spadale v področje obrtnega društva, kajti varčno življenje obrtno delavnega stanu prav posebno spada v društveno področje.

Nij toraj res, da bi bil ta sklep „nova blamaža za naše društvo“, kajti skrb za varčno življenje rokodelskih stanov ni blamaža, pač pa blagodejno delovanje.

V Ljubljani 8. marca 1893.

Jožef Regali

predsednik konservativnega obrtnega društva.

Opomba uredništva: Naš navadno dobro poučeni poročevalec trdi, da temu popravku gosp. Regali-ja prav nič ne veruje, ker je bil informiran od jako zanesljive in verodostojne strani. Sicer pa je stvar premalenkostna, da bi jo natančneje preiskavali in zategadelj prepuščamo oceno resnicoljubja g. Regalija onim članom „konserv. obrtnega društva“, ki so bili navzoči pri dotičnem zborovanju.

Danes „Jour-fixe“.

Razne vesti.

(Kako časti Praga češke pisatelje.) Pred kratkim slavila sta najodličnejša češka pisatelja Jaroslav Vrchlický in Svatopluk Čech — prvi svoj štirideseti rojstni dan, drugi petindvajsetletnico svojega pisateljevanja. Mestni svet Praški je ukrenil, da izrazi odličnima možema čutila prebivalstva tudi na ta način, da imenuje oba meščanomoma, odpustivši jima običajne pristojbine, ter da pokloni vsakemu častni dar po 1000 kron v zlatu.

(Hippolyte Taine) jeden najznamenitjših francoskih filozofov, pisatelj in kritikov, član akademije, umrl je te dni v Parizu v starosti 65 let. Zlasti znameniti in skoro na vse moderne jezike preloženi so njegovi spisi „Les philosophes français au XIX siècle“, „Histoire de la littérature anglaise“, s katero knjigo je uvedel nov kritičen sistem, sličen načinu prirodoslovnega preiskovanja, in pa „Les origines de la France contemporaine“. Brillanten stilist, duhovit kritik in genijaten filozof — vse to je bil Taine še bolj kakor sam Renan.

(Viharji) Z Dunaja, iz Budimpešte in iz Krakova se poroča o silnih viharjih, ki so bili tam zadnje dni in napravili veliko škodo. Poškodovanih je bilo tudi več ljudi, katere je veter zagnal na tla, ali pa so padle na njih opeke in tudi deli oken, katere je odtrgal vihar. Tudi po deželi napravil je vihar mnogo škode in razrušil več hiš po vaseh okolu Krakova.

(Zopet bombe v Rimu) V noči od 6. do 7. t. m. našli so v Rimu zopet dve bombi, na srečo še predno sta se razpočili. Jedna bila je položena pred vrata ministra Brina v palači Odessalchi. Policija zaprla je več osov.

(Dvojen samomor.) Trgovski pomočnik na Dunaji, Viljem Protzer stanoval je že dlje časa vkupno s svojo ljubimko, šiviljo Ano Pragl. Njegovi roditelji so se zelo upirali tej zvezi in sina odgovarjali. Ker se zaljubljenca nista mogla pošteno združiti in jima ni ugajal divji zakon, sklenila sta umreti. Predvčerajšnjim našli so ljudje oba mrtva v njuni sobi.

(Kanonada na ledeno goro.) V Ilernad Nemetu na Ogerskem priplulo je po reki toliko ledu, da je bilo mestece v veliki nevarnosti, kajti led se je gomilil dan na dan in nabralo se ga je toliko, da je bila cela gora. Prebivalci so prosili pomoči pri vladi in ta je odposlala v nedeljo celo baterijo topov. Jedno uro potem, ko se je začela kanonada, izginila je ledena gora!

(Ljubezniv unuk) V mestu Pizzo di Calabria živel je star poštenjak Fran Rossi. Mož si je prištedil lepo imetje in sorodniki čakali so ne strpno njegove smrti. Ker pa Rossi vzlic večletni bolezni le ni umrl, dosadilo se je sorodnikom čakanje, posebno presumptivnemu dediču, 18letnemu unuku Karlu. Ta je starega moža kar na kratko zadušil in pobral, kar mu je pršlo pod roke. Še predno se mu je posrečilo zbežati v Ameriko, prijela ga je policija.